

Orgonaemlékek és védett épületek orgonái

**kezelésére, fenntartására, a védetté nyilvánított orgonákkal kapcsolatos
eljárásokra vonatkozó**

IRÁNYELVEK

Kulturális Örökségvédelmi Hivatal

2005. június

A jelen kiadvány alapjául az a törvényben is rögzített felismerés, illetve előírás szolgál, amely szerint

„kulturális örökségünk megóvása mindannyiunk kötelessége”.

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal a magas rendű egyházi zeneművészet és iparművészet sajátos tárgyaira, az orgonákra vonatkozóan ezért *Irányelveket* tesz közzé, amelyek segítséget nyújtanak a megóvás gyakorlatában, továbbá a jogszabályok értelmezésében, alkalmazásában.

Mindezt nagyon értékes és megbízható előzményekre támaszkodva teheti, mivel

- 1985 – 1988 között öt orgonaművész által, az MTA Soros Alapítvány támogatásával végzett országos orgonafelmérés számba vette Magyarország történeti értékű orgonáit;
- 1993-ban több magyar intézmény, társaság — a nemzetközi szakirodalom és gyakorlat tapasztalatait is elemezve — a „történeti műemléki és muzeális értékű orgonák megőrzésére és használatára” vonatkozóan közös „Irányelveket” dolgozott ki és fogadott el.

Ugyanakkor az elmúlt évtizedben az „orgonakultúra” örvendetes fellendülése, az orgonarestaurálási pályázatok megjelenése, továbbá a jogi és gazdasági környezet változásai a régi helyett új iránymutatás megfogalmazását teszik szükségessé, amely már mindezeket a változásokat is figyelembe veszi.

Az „Irányelveket” mindazoknak ajánljuk tehát, akik helyzetüknél, hivatásuknál fogva – vagy bármely más okból – közreműködhetnek az orgonaemlékek, mint kulturális örökségünk kiemelkedően értékes elemei, valamint a védett épületekben lévő orgonák megőrzésének, méltó használatának és bemutatásának szép feladatában, így elsősorban:

Egyházi szervezeteknek, intézményeknek és személyeknek;

Állami és egyházi orgonaoktatási intézményeknek;

– zeneművészeti közép- és felsőfokú iskoláknak, kántorképzőknek;

Egyházzenei és más érintett civil társulásoknak;

Orgonaépítőknek, szakértőknek;

Orgonaművészeknek, orgonistáknak.

Bízva abban, hogy ezen irányelvek alkalmazása során, éppen az együttműködő partnerek közös munkája nyomán további értékes tapasztalatokra tehetünk szert, várjuk és előre is köszönjük a jobbító szándékú észrevételeket, kiegészítési javaslatokat amelyeket e dokumentum minden következő kiadásakor már hasznosítani is szándékozunk.

I. Magyarország orgonaállományának kulturális-örökségi értékei

1. Orgonaemlékek
2. Védett orgonaemlékek
3. Védett épületek orgonái

II. Az orgona felépítése

1. Orgonaház
2. Orgonamű

III. Az orgonákkal, orgonaemlékekkel kapcsolatos beavatkozások

- Orgonaház
- Orgonamű
- 1. Megőrzés
 - Állagmegóvás, karbantartás
 - Restaurálás
- 2. Átalakítás
- 3. Bővítés
- 4. Orgonaemlék áttelepítése
- 5. Bontás
- 6. Új orgona építése
- 7. Az orgona helyettesítése
- 8. Az orgona környezete

IV. Az orgonák fenntartása. Kezelési javaslat

V. Az orgonarestaurálás-menete

1. Az orgona - orgonaszekrény, orgonamű - feltárása. Kutatások.
2. Helyreállítási koncepció és restaurálási terv
3. Engedélyezés és kivitelezés, dokumentálás

VI. Az orgonák védetté nyilvánítása

VII. Tudnivalók a védetté nyilvánított orgonák hivatali eljárási rendjével kapcsolatban

1. Megóvási (konzerválási) restaurálási vagy átalakítási munkák
2. A hivatalba benyújtandó dokumentációk
3. Kutatási engedélykérelem
4. Az engedély

VIII. Függelék

1. Kivonatok a hatályos jogszabályokból
2. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal regionális irodái és illetékességi területük

I. Magyarország orgonaállományának kulturális-örökségi értékei

A mintegy 3100 tételből álló magyar orgonaállomány értékei az örökségvédelem szemlélete szerint a következő csoportokba sorolhatók:

1. Orgonaemlékek

A saját történeti és esztétikai értékük alapján védelmet érdemlő, illetve megkövetelő orgonák tartoznak ebbe a csoportba. Az orgonaemlékek az alkotó elme és a művészi fokú megvalósítás egyszeri és megismételhetetlen művei, a történeti korok liturgikus zenéjének, zeneművészeti gyakorlatának tanúi. Az esetek többségében meghatározott szakrális térbe komponált kiemelkedő jelentőségű akusztikai és vizuális — belsőépítészeti, ipar- és képzőművészeti — műalkotások.

Orgonaemléknek tekintjük az orgonát, ha

- a háza (szekrénye) és/vagy a szerkezete 1875 előtti időből származik
- szerkezete tradicionális, kézműves kialakítású, jó minőségű anyagból készült,
- szerkezete egy orgonaépítészeti korszak újszerű vagy ritka megoldásait tartalmazza,
- egy konstrukciós típus legértettebb formában megmaradt példánya,
- egy jelentős orgonaépítő vagy jelentős orgona-tájégség kevés fennmaradt példányának egyike.

Valamely orgona történeti értéket képviselő *orgonaemlék*nek tekinthető, illetve tekintendő, amennyiben a fentiek közül akár csak *egyetlen* kritériumnak is megfelel.

2. Védett orgonaemlékek

Az 1. szerinti kritérium(ok)nak megfelelő, saját értéke alapján védelemre érdemes több száz magyar orgonaemlék közül még nem mindegyik áll (jogsabályi-hatósági) védelem alatt. Ezek egyedi határozattal történő védetté nyilvánítását a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal folyamatosan végzi.

3. Védett épületek orgonái

„A kulturális örökség védelméről” szóló 2001. évi LXIV. törvény a védettséget a „**műemlék**” berendezési tárgyaira is kiterjeszti. Ez a védettség Magyarország több mint 2100 műemlék (tehát védett) templomának orgonáját is érinti.

A védett épületek (azaz 'műemlékek'), továbbá az egyedileg, műtárgyként védetté nyilvánított orgonák jegyzéke megtekinthető a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal honlapján (www.koh.hu). Szóbeli tájékoztatást a hivatal ügyfélszolgálatára nyújt a 225 48 00-as telefonszámon.

II. Az orgona felépítése

Az orgona két fő egysége az orgonaház (szekrény) és az orgonamű.

A két egység megőrzésével kapcsolatos beavatkozások eltérő szaktudást igényelnek, ami természetesen azt is jelenti, hogy bármely orgonával kapcsolatos beavatkozás esetén indokolt lehet mindkét terület szakértőinek bevonása.

1. Orgonaház

Az orgonaház — valamennyi hozzátartozó elemmel (játszóasztal, mellvédpozitív, fúvóház, stb.) együttesen — iparművészeti alkotás, gyakran értékes képzőművészeti részletekkel. Ezért minden, a következőkben részletezett beavatkozás restaurálási *szakfeladat*, amelyet okleveles faszobrász- vagy festőrestaurátor művésznek kell végeznie. Indokolt esetben a szekrény szerkezeti megerősítése orgonaépítői feladattal is kiegészül.

2. Orgonamű

Az orgonaművel (sípű, játszó- és regisztertraktúra, szélláda, fúvó, stb.) kapcsolatos bármiféle beavatkozás (állagmegóvás, karbantartás, restaurálás, átépítés, bővítés, stb.) *szakfeladat*, amelyet szakképzett orgonaépítőnek kell végeznie.

III. Az orgonákkal, orgonaemlékekkel kapcsolatos beavatkozások

Orgonaház

Az orgonaházat (-szekrényt), valamint képző- és iparművészeti alkotóelemeit, részleteit felelősséggel kell kezelni és megőrizni. Kezelésük és restaurálásuk során a műtárgyakra vonatkozó szakmai elveket és dokumentumokat kell értelemszerűen alkalmazni. A tájékozódást segítheti a Magyar Restaurátorok Egyesülete által összeállított Etikai Kódex, de az adott műtárgy esetében követendő megoldásról szükséges és ajánlott előzetesen konzultálni az engedélyező hatósággal. Ez vonatkozik azokra az esetekre is, amikor a beavatkozás célja nem közvetlenül az orgonaház, hanem az orgonamű, azonban az orgonaművön tervezett beavatkozások szükségszerűen érintik az orgonaházat is.

Orgonamű

1. Megőrzés

Állagmegóvás, karbantartás

A folyamatos gondozás, állagmegóvás a hangszer megőrzésének a leghatékonyabb módja. Előnye, hogy alkalmazásával a hangszer kifogástalan állapota mindig biztosított, továbbá az is, hogy hosszabb időtávlatban (de már középtávon is) ez jelenti a legolcsóbb gondoskodást, az értékek igazi, veszteségek nélküli védelmét.

Az orgonamű állagmegóvása a mindennapos használattal kapcsolatos (felületi) takarítási és egyéb teendőkön túl a 8-12 évenkénti teljes körű tisztítást, hangolást és intonálást, szükség szerinti rovarmentesítést, valamint az esetenkénti kisebb javításokat, szabályozásokat, stb. jelenti.

Restaurálás

Az orgonarestaurálás egy, az elvégzett kutatások alapján értékesnek bizonyult (nem feltétlenül egy periódusban kialakult) történeti állapot helyreállítása, megőrzése és tovább hagyományozása.

A restaurálás során az egészre éppúgy, mint minden egyes elemére vonatkozóan, tisztelettel és alázattal kell igazodni az orgonát megépítő mester – lehetőség szerinti legnagyobb hitelességgel feltárt – eredeti koncepciójához, szándékához; amely elvet a több értékes periódust megjelenítő orgonák esetében értelemszerűen kell alkalmazni.

A hiteles restaurálás eredményeként az orgonaműnek az egykori orgonaépítő(k) szándéka szerinti legteljesebb mértékű, valamennyi elemre és a teljes egészre egyaránt vonatkozó (azok sajátosságait messzemenően figyelembe vevő) helyreállítása kell, hogy megvalósuljon.

A helyreállítás vonatkozik a diszpozícióra, hangterjedelemre, hangolásra, konstrukciós elvre, stb., valamennyi szerkezeti egységre (szélláda, sípmű, játszómechanizmus, fúvómű, traktúra), továbbá azok egyes alkotóelemeire is.

A restaurálás során az orgonaműben, annak szerkezetében, elemeiben, stb. időközben bármilyen okból bekövetkezett minőségi romlás (például: háborús síprekvirálás, igénytelen átalakítás, szakképzetlen egyének javítgatásai, sípdeformálódások, vetemedések, állati kártevések, stb.) megszüntetése és az eredeti érték, minőség visszaállítása a(z) elsődleges) cél.

Egyes elemek műhelybe történő szállítása esetén a lehetőségekhez képest a műhelyben is biztosítani kell az orgona eredeti környezetének klimatikus viszonyait.

Amennyiben feltétlenül indokolt, a helyreállítás során az ismételt beépítésre már nem alkalmas, hibás elemeket, alkatrészeket az eredetivel megegyező újakra kell cserélni. Történeti és dokumentációs szempontból ugyanakkor fontos, hogy ezeket az eredeti, de fel nem használt elemeket is meg kell őrizni (ennek megoldási javaslata az orgona helyreállítási tervének, engedélyezési dokumentációjának része).

Az orgonaemlék, mint *hangszer* helyreállításának sajátossága, hogy a kulturális örökség egyéb elemeinél csak egészen kivételesen alkalmazott *rekonstrukció* eszközével is lehet és kell számolni. A helyreállítás során gyakran jelentkezik lehetőség és igény korábbi értékes periódus

rekonstrukciójára, ha az adott periódus fontos jellemzői közül több (hangolás, szélnyomás, billentyűzet hangterjedelme, stb.) már nem maradt fenn, de azok a megmaradt elemek és a feltárások összefüggésében (beleértve analógiák tanulmányozását is) rekonstruálhatók.

2. Átalakítás

Védett orgonaemléken – a feltárt és értékesnek elfogadott illetve a védelem alapjául szolgáló állapotához képest – **átalakítás, bővítés nem végezhető.**

Műemlékekben álló orgonák esetében (ahol a hangszer nem „saját jogán”, hanem tartozékként áll védelem alatt), szükségessé válhat diszpozíciós változtatás, szerkezeti **átalakítás**. Ilyen orgonaépítészeti beavatkozás – a felhasznált anyagokat, a diszpozíciót, a traktúrát, stb. tekintve igénytelenül épített orgonamű esetében – kizárólag a minőségi javulás elérése céljából engedélyezhető.

Az orgona szélellátását biztosító „fejlesztés” (orgonamotor beépítése) esetén az eredeti taposó (fogantyú, szélmutató, zsámoly) mindenkor megtartandó.

3. Bővítés (műemlékekben álló orgonák esetében)

Amennyiben az orgona saját értéke *nem* esik az orgonaemlékekre vonatkozó kritériumok alá, funkcionális igények kielégítése céljából „hangszer-fejlesztés”-ként, engedélyezhető.

Amennyiben ez a beavatkozás az orgona külsejében is bekövetkező változást (átalakítás, orgonaház/szekrény bővítése, játszóasztal áthelyezése stb.) eredményez, az orgona és az egész védett objektum közötti összefüggéseket kell figyelembe venni. A bővítés lehetősége függ a befogadó műemlék építészeti adottságaitól, kialakításától, az orgonaszekrény külső kiképzésétől, valamint ezek egymás közti térbeli viszonyulásától.

4. Orgonaemlék áttelepítése

Az orgonaemléket lehetőség szerint az eredeti helyén kell megőrizni, és csak egészen kivételes esetben telepíthető át más liturgikus térbe vagy közgyűjteménybe. Az áttelepítés után is gondoskodni kell az orgona működőképességéről.

5. Bontás

Bármilyen okból (pl. karzat-megerősítés) szükségessé válhat az orgona(emlék) ideiglenes lebontása. Orgonát — a vonatkozó engedély birtokában — csak szakképzett orgonaépítő bonthat le. A bontás előtti állapotról, a bontásról és tárolásról részletes (fényképekkel illusztrált) dokumentációt kell készíteni.

Az orgonát lehetőleg az eredeti helyén állapotszerűen kialakult körülményekkel azonos környezetben, biztonságos helyen kell tárolni. A feltételek biztosítása esetén is károsodást okozhat a hosszabb ideig bontott állapotban történő tárolás, ezért a műveleteket úgy kell megtervezni és végrehajtásukat ütemezni, hogy az *orgonát meghatározott időn belül eredeti helyére vissza lehessen építeni.*

6. Új orgona építése

Új orgonamű diszpozícióját (hangképét) orgonaművésszel tanácsos tervezetni.

Az új orgona szerkezetét orgonaépítő tervezi és építi.

Műemlékben (védett templomokban és épületekben) új orgonaház tervezése (akárcsak az előbbieket szerinti orgonaszekrény bővítés), az épület építészeti terének kapcsolata miatt műemléki tervezésre jogosult építész bevonását is igényli.

7. Az orgona helyettesítése

Működésképtelen, rossz állapotú sípos orgona elektronikus „orgonával” (elektromos „koncertorgonával”, szintetizátorral, egyéb digitális, vagy mesterséges hangkeltő eszközzel) nem helyettesíthető. Ez a rövid távú megoldás ugyanis tartósítja az értékes orgona leromlott állapotát, amely a pusztulásához vezet, és hosszú távon költségesebb is. Az ilyen eszközök gyakran szorulnak cserére, így összességében többre is kerülhetnek, mint az orgona felújítása.

8. Az orgona környezete

Az orgona környezetében esetlegesen végzendő felújítás, restaurálás (padozat, nyílászárók, stb.) esetén is figyelemmel kell lenni a történeti, esztétikai értékekre, műemlékek esetében a vonatkozó szabályokat és előírásokat maradéktalanul be kell tartani.

Az orgona környezetében végzett felújítások során gondoskodni kell az orgona teljes körű (por, nedvesség-behatolás, mechanikai sérülések, stb. elleni) hatékony, folyamatosan ellenőrzött védelméről.

IV. Az orgonák fenntartása. Kezelési javaslat

A következőkben a legfontosabb, *minden esetben* követendő (még további részletekkel kiegészíthető) szempontokat, elveket és teendőket soroljuk fel. Minden orgona(emlék) esetében kívánatos és szükséges, hogy ezek figyelembe vételével az adott emlékre vonatkozó, annak a sajátosságait messzemenően tekintetbe vevő „testre szabott” kezelési terv készüljön – és szolgáljon a (napi) gondozás alapjául!

1. Az orgonát óvni kell
 - a közvetlen napsugárzástól, huzattól, közel helyezett fűtőtesttől,
 - az állati kártevéstől.
2. Az orgonát befogadó (templom)térben 50-70 %-os páratartalmú levegőt kell biztosítani. (Száras időben az orgona környezetében gondoskodni kell a párologtatásról, téli időben az istentisztelet után szellőztetni kell.)
3. A gyors hőingadozás káros, ezért tilos a tér hirtelen felfűtése.
4. Az orgona légellátását biztosító orgonamotort az orgonatesttel azonos légtérben kell elhelyezni.

5. Az orgonára, az orgonaszekrényre, a játszóasztalra semmit sem szabad pótlólagosan, illetve engedély nélkül felszerelni (gyakori veszélyek: lámpatest, konnektor, fogas, stb.).
6. Illetékteleneket nem szabad az orgona közelébe engedni. (Például: elkerülendő a pedálbillentyűzeten való közlekedés).
7. Használaton kívül a játszóasztal fedele lecsukva tartandó!
8. Az orgona közelében a tűzoltó készüléket úgy kell elhelyezni, hogy az orgona homlokzatának képét ne rontsa el!
9. A templom restaurálásakor, festésekor az orgona védelmét biztosítani kell (Például: fóliával letakarni, stb.).

V. Az orgonarestaurálás menete

1. Az orgona - orgonaszekrény, orgonamű - feltárása. Kutatások

Az orgonaemlék restaurálását minden esetben kutatásnak kell megelőznie. A kutatásba szükség szerint orgonaépítőt, orgona-szakértőt, művészettörténészt, restaurátort is be kell vonni. A kutatás eredményeit dokumentációban kell rögzíteni.

A kutatási folyamat részei:

- tudományos kutatás (levéltári iratok, sajtótermékek, publikációk, fotók), többnyire a szakértő végzi;
- a hangszer feltárása (az orgonamű szétbontását és felmérését jelenti), az orgonaépítő végzi, amennyiben a restaurálásban szakértő is közreműködik, akkor lehetőség szerint a szakértő jelenlétében;
- az orgonaszekrény festékrétegeinek vizsgálata, faszobrász restaurátor végzi (védett orgona esetében restaurátori kutatási engedély alapján);
- analógiák felkutatása (orgonaépítő és a szakértő kutatása, közös tapasztalatcseréje).

A fenti kutatások és feltárások elvégzése után összeállítható az orgona *építéstörténete*, amelyben fel kell sorolni a különböző orgonaépítési periódusokat, bemutatni azok (elméleti) rekonstrukcióját. Védett orgonák esetében a roncsolással járó vizsgálatokhoz a hivatal előzetes kutatási engedélye szükséges.

2. Helyreállítási koncepció és restaurálási terv

A kutatási dokumentáció ismeretében helyreállítási koncepciót és (az engedélyezés alapjául is szolgáló) tervet kell készíteni. Ezeket általában az orgonaépítő készíti, de kidolgozása során **indokolt lefolytatni az előzetes egyeztetéseket** a tulajdonossal, a hangszer használójával, továbbá az illetékes egyházi és — védett orgonák esetében — örökségvédelmi hatóságokkal.

A restaurálási terv kialakításakor mérlegelni kell, melyik (történeti) állapot állítandó helyre. A restaurálás során nem csupán az egyes elemek és anyagok megőrzése a cél, hanem a hangszer teljessége, hangzása, konstrukciója.

3. Engedélyezés és kivitelezés, dokumentálás

Védett orgonák (orgonaemlékek, vagy műemlékekben lévő orgonák) esetében a tervet engedélyeztetni kell. A kivitelezés csak a jogerős engedély birtokában kezdhető el, és a munkát az abban foglalt előírások szerint kell végezni.

Az orgonaemlékeken csak az e téren referenciával rendelkező orgonaépítő végezhet munkálatokat. Amennyiben az orgonaépítő restaurálást még nem folytatott, a restaurálás kezdetétől orgona-szakértőt kell a tulajdonosnak alkalmaznia. Orgona-szakértő csak restaurálásban jártas orgonaépítő vagy felsőfokú orgonaművészeti végzettségű személy lehet.

A restaurálás teljes folyamatát részletes dokumentációban kell rögzíteni.

VI. Az orgonák védetté nyilvánítása

1. A műemlékekben az orgona az épület **berendezési tárgyaként védett**, és a hivatal nyilvántartásában szerepel (www.koh.hu). A védetté nyilvánítás kezdeményezésére, az eljárás lefolytatására a műemlékek védetté nyilvánítására vonatkozó szabályok érvényesek.

2. Nem védett épületben a hivatal Műtárgyfelügyeleti Irodája dokumentáció alapján **egyedi határozattal nyilvánítja védetté az arra érdemes orgonaemléket**. A védetté nyilvánítás kezdeményezésére, az eljárás lefolytatására az ingó kulturális javak (műtárgyak) védetté nyilvánítására vonatkozó szabályok érvényesek. (Az ilyen módon védetté nyilvánított orgonák jegyzéke a hivatal műtárgy-nyilvántartásában található meg: www.koh.hu.)

3. A védetté nyilvánítás kiterjed az orgona valamennyi egységére (orgonaszekrény, orgonamű, játszóasztal, orgonapad, fúvó, fúvóház, taposó a zsámollyal, stb.).

4. Az orgonaemlék értéke természetesen **nem a védetté nyilvánítással jön létre**, ezért annak megőrzésére és védelmére a tulajdonosnak mindenkor – a hivatalos védetté nyilvánítás hiányában, illetve annak megtörténte előtt is – törekednie kell!

VII. Tudnivalók a védetté nyilvánított orgonák hivatali eljárási rendjével kapcsolatban

Az orgona védelmére, illetve bármiféle beavatkozásra a kulturális örökség védelmével kapcsolatos jogszabályok vonatkoznak.

1. Megóvási (konzerválási), restaurálási vagy átalakítási munkák

„Megóvási (konzerválási), restaurálási vagy átalakítási munkálatok, valamint a kulturális örökség jellegét és megjelenését tartósan érintő munkák a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal engedélyével végezhetők, illetőleg végezethetők” a 2001. évi LXIV. Kötv. 63.§ (2) bekezdés b) és h) pontjai szerint).

- a **nem védett épületekben álló orgonaemlékek** védelmét, az engedélyek kiadásának feladatát – az ország egészére kiterjedő illetékességgel – a KÖH Műtárgyfelügyeleti Irodája látja el;
- a **műemlékek** védett templomok és ingatlanok **orgonái esetében** az engedélyezési eljárást a hivatal regionális irodái végzik. (A címjegyzéket ld. a VII. fejezetben.)

2. A hivatalba benyújtandó dokumentációk

- a restaurálás előtti restaurálási tervnek

tartalmaznia kell¹ az

- állapotleírást, azaz az orgonaszekrény és az orgonamű feltárásának szakszerű leírását és fotódokumentálását,
- a korábbi restaurálások dokumentációját, azaz a levéltári kutatások anyagát, az orgona építéstörténetét,
- a javasolt eljárások leírását, azaz az orgonamű restaurálási tervét,
- esztétikai helyreállítási javaslatot, azaz az orgonaszekrény restaurálási tervét.

Az engedélykérelemben közölni kell a restaurátor nevét, címét, a restaurálási jogosultság igazolását.

- a restaurálást követő 30 napon belül benyújtandó restaurálási dokumentációnak

tartalmaznia kell:

- „az elvégzett technikai, anyagi vizsgálatok leírását és kiértékelését”, azaz orgonaemlék esetében a következő felméréseket is: szelláda- és szelepméretetek, sípmenzúrák, fúvótípus és méretek, játszó- és regisztertraktúra leírását, az orgonába tett bejegyzések (diszpozícióra, javításokra vonatkozóan, stb.) másolatát eredeti helyesírás szerint,
- a felület vagy szerkezet védelméhez használt anyagok felsorolását, továbbá a feltárás módszereit és anyagait,
- a kezelések, kiegészítések leírását az alkalmazott anyagok és módszerek részletezésével (megokolva a beavatkozás szükségességét),

¹ „A KÖH eljárására vonatkozó szabályokról” szóló 16/2001. (X.18.) NKÖM rendelet szerint.

- rajz- és fotódokumentációt kísérő szöveggel: a tárgy restaurálása, illetve a helyreállítás előtti és utáni állapotáról.

- az átalakításra, bővítésre, vagy új orgona építésére vonatkozó tervnek

minden esetben tartalmaznia kell

- a beavatkozás előtti és utáni leírását a diszpozícióra, hangterjedelemre, a traktúra típusára, a fúvókra és elhelyezésükre, a játszóasztal kialakítására (pl. regiszterhúzó formájára, stb.) vonatkozóan,
- a beavatkozás előtti állapotot rögzítő, az orgonaszekrényen belüli léptékhelyes fő- és oldalhomlokzatok rajzait
- "a restaurálás tárgyát képező elem(ek) és az egész védett objektum közötti (esztétikai, műszaki, épületfizikai stb.) összefüggéseket", azaz a beavatkozás előtti és a tervezett állapotot, továbbá a felületkezelést bemutató dokumentációt, továbbá, amennyiben a beavatkozás az orgonaházat is érinti
- az eredeti és a bővített / tervezett orgona rajzait a térben,
- szükség esetén látványtervet,
- az építendő orgona homlokzata mögötti síkban felvett metszetet a szelládákkal, és középen a főhomlokzatra merőleges metszetet a szelládákkal,
- az eredeti és az építendő orgona karzaton belüli alaprajzát a szelládákkal és a szelládákon a sípsorokkal,
- a játszószekrény műszaki rajzát.

Az átalakítást, bővítést, vagy új orgona építését követő 30 napon belül be kell nyújtani a beavatkozás nyomán létrejött állapot dokumentációját.

- bontási dokumentáció

Bontás esetében az orgonaszekrény és az orgonaszerkezet egészében és összefüggéseiben, valamint az egyes elemekre vonatkozóan részletesen dokumentálandó.

3. Kutatási engedélykérelem

Roncsolással járó helyszíni kutatás esetében kutatási engedélyt kell kérni. A kérelemnek tartalmaznia kell „a kutatást végző szakember nevét, kutatási jogosultságának igazolását”.

4. Az engedély

A hivatal által kiadott engedély a benyújtott tervre, illetve a tervben megjelölt kivitelező orgonaépítő nevére szól. Az engedélyezett tervtől eltérni nem szabad. A hivatal jogosult a helyszínen ellenőrizni az engedélyben foglaltak betartását.

1. Kivonatok a hatályos jogszabályokból

„A kulturális örökség védelméről” szóló 2001. évi LXIV. törvényből:

Tilos a kulturális örökség védett javainak veszélyeztetése, megrongálása, megsemmisítése, meghamisítása, hamisítása. (4.§ (1) bek.)

A kulturális örökség elemeit tudományos módszerekkel kell felkutatni, számba venni, értékelni, az utókor számára megőrizni és hozzáférhetővé tenni. (4.§ (2) bek.)

Védett kulturális javak tulajdonjogát átruházni csak írásbeli szerződés alapján lehet (51.§ (1) bek.)

A védetté nyilvánított kulturális javak tulajdonosa (birtokosa) köteles a javakat épségben fenntartani, őrzéséről, szakszerű kezelésükről és megóvásukról gondoskodni. (52.§ (1) bek.)

A védetté nyilvánított kulturális javakat, illetőleg a védetté nyilvánító határozatban foglaltak betartását a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal a tárgy őrzési helyén jogosult ellenőrizni. (52.§ (2) bek.)

A hivatal engedélye szükséges a műemlékekkel és a védetté nyilvánított kulturális javakkal kapcsolatos megóvási (konzerválási), restaurálási vagy átalakítási munkákhoz. (63.§ (2) bekezdés b) és h) pontok)

A védett kulturális javakra vonatkozó szabályok megsértése esetén, ha a tulajdonos a Hivatal felszólításának nem tesz eleget, a szükséges munkákat a tulajdonos helyett annak költségére és felelősségére elvégezteti (67.§)

A védett kulturális javak tulajdonosai kötelesek a Hivatalnak – előzetes egyeztetés alapján – lehetővé tenni e javak tanulmányozását, megtekintését, dokumentálását. (76.§ (1) bek.)

Aki a törvényben engedélyhez kötött tevékenységet engedély nélkül vagy attól eltérő módon végzi, vagy védett kulturális tárgyat megrongál, megsemmisít, valamint a jogszabály által előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, örökségvédelmi bírsággal kell sújtani. (82-85. §)

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal eljárásáról szóló 16/2001. (X.18.) NKÖM rendeletről
Amennyiben az ellenőrzés olyan szabálytalanságot tár fel, amelyek veszélyeztetik a kulturális örökség állagát, a Hivatal határidő kitűzésével felfüggeszti a restaurálást. (22. §.(1) bek.)

Amennyiben a hivatal felfüggesztő határozatában megjelölt feltételeket határidőre nem teljesítették a hivatal a restaurálási engedélyt visszavonhatja. (22. § (2) bek.)

Pályázat esetén különösen ajánljuk figyelembe venni a hivatali ügyintézési határidőt.

2. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal címjegyzéke:

A hivatal regionális irodáinak címjegyzéke:

<i>Illetékességi terület</i>	<i>iroda!</i>
Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megye	Szegedi Regionális Iroda 6720 Szeged, Oroszlán utca 6. Tel.: 62-485-058 Fax: 62-471-561
Baranya, Somogy és Tolna megye	Pécsi Regionális Iroda 7624 Pécs, Szt. István tér 15. Tel.: 72-315-088 Fax: 72-354-650
Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye	Miskolci Regionális Iroda 3530 Miskolc, Rákóczi utca 11. Tel.: 46-508-927 Fax: 46-508-928
Budapest főváros	Budapesti Fővárosi Iroda 1014 Budapest, Szentháromság tér 6. Tel.: 224-5539 Fax: 224-5265
Fejér és Komárom-Esztergom megye	Székesfehérvári Regionális Iroda 8300 Székesfehérvár, Távirda utca 2. Tel.: 22-507-309 Fax: 22-379-337
Győr-Moson-Sopron és Vas megye	Soproni Regionális Iroda 9400 Sopron, Kolostor utca 13. Tel.: 99-523-136 Fax: 99-508-829
Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	Debreceni Regionális Iroda 4026 Debrecen Hatvan utca 1/a Tel.: 52-532-069 Fax: 52-532-070
Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád és Pest megye	Budapesti Regionális Iroda 1014 Budapest, Szentháromság tér 6. Tel.: 224-5217 Fax: 224-5525
Veszprém és Zala megye	Keszthelyi Regionális Iroda 8360 Keszthely, Balaton utca 17. Tel.: 83-313-081 Fax: 83-317-683
Védett orgonaemlékek esetében az egész ország területén	KÖH Műtárgyfelügyeleti Iroda 1014 Budapest, Szentháromság tér 6. Tel.: 224-5515 Fax: 225-4985